

ŻYĆ ZGODNIE Z PRAWEM

SOBOTA (PO POŁUDNIU) — 23 sierpnia

STUDIUM BIEŻĄCEGO TYGODNIA: Wj 21,1-32; 22,16-23,33; 2 Krl 19,35; Mt 5,38-48; Rz 12,19; Mt 16,27.

TEKST PAMIĘCIOWY: „I rzekł Pan do Mojżesza: Tak powiesz do synów izraelskich: Widzieliście, że z nieba z wami mówiłem. Nie czyńcie sobie żadnych bogów obok mnie, ani bogów ze srebra, ani bogów ze złota nie czyńcie sobie” (Wj 20,22-23).

Bóg pragnął, by Jego lud wyróżniał się spośród okolicznych narodów. Chciał stworzyć z Izraelitów poświęconą społeczność wiary żyjącą pod Jego przywództwem i panowaniem. Wszyscy mieli podlegać Jego prawu. Sędziowie mieli zostać wyznaczeni jako wymierzający prawo, a kapłani mieli go nauczać. Także rodzice mieli uczyć swoje dzieci życia zgodnego z Bożymi zasadami.

W każdej kulturze zasady prawa objawiają ideały, cele, intencje i charakter prawodawcy. Gdy faraon nakazał zabijanie hebrajskich chłopców, ustanowił prawo, które świadczyło o tym, że służy on złu. Gdyby jakiś władca ustanowił prawo, iż każdy, kto ukończy osiemnasty rok życia, może rozpocząć studia i zdobyć wyższe wykształcenie na koszt jego królestwa, wielu uznałoby to za przejaw niezwyklej szczodrości i troski o dobro narodu.

Prawo Boga ukazuje Go w ten sposób, iż objawia Jego dobroć, miłość, wartości, sprawiedliwość i przeciwdziałanie złu. Prawo Boże jest święte i sprawiedliwe dlatego, że Bóg jest święty i sprawiedliwy. Tworząc przestrzeń dla dobrego życia, prawo Boże pomaga także chronić nas przed niebezpieczeństwami i nieszczęściami. Cześć dla Boga, szacunek dla bliźnich i troska o właściwe wartości to podstawy systemu prawa Bożego.

Nadając prawo na Synaju, Bóg ustanowił podstawę nauczania swojego ludu, jak przez łączność z Nim Jego wyznawcy mogą wieść święte życie. Jednak zasady prawa muszą być stosowane w codziennym życiu, a zatem Bóg ustanowił szereg dodatkowych przepisów, które można nazwać kodeksem przymierza. Obowiązkiem sędziów było pilnowanie przestrzegania tych przepisów i właściwego ich stosowania.

„Umysły ludzi, zaślepione i upodlone niewolą oraz pogaństwem, nie były przygotowane, by w pełni docenić doniosłe zasady dziesięciu przykazań Bożych. Aby lud mógł je lepiej zrozumieć i wprowadzić w życie, zostały dane dodatkowe przepisy ilustrujące i odnoszące się do zasad dekalogu. Prawa te zostały nazwane sądami z dwóch powodów — ponieważ były sformułowane z nieskończoną mądrością i sprawiedliwością, a także dlatego, że zgodnie z nimi sędziowie mieli wydawać wyroki. W przeciwieństwie do dziesięciu przykazań zostały dane jedynie Mojżeszowi, a on miał je oznajmić ludowi”³¹.

Przeczytaj Wj 21,1-32. Jakie przepisy zostały dane Izraelitom w kwestii hebrajskich niewolników, zabójstw i przestępstw dotyczących okaleczenia?

Kodeks przymierza został zapisany w kilku rozdziałach (zob. Wj 21,1-23,19). Celem tych przepisów było zahamowanie lawiny zła i zbudowanie uporządkowanego społeczeństwa.

Przepisy dotyczące niewolnictwa miały szczególne znaczenie, gdyż nadawały tej instytucji ramy, dzięki którym nie należy jej mylić ze współczesnym czy średniowiecznym niewolnictwem nieopartym na żadnych zasadach. Hebrajscy niewolnicy byli pod ochroną prawa i mieli być traktowani, jak przystało na ludzi. Średniowieczne i współczesne praktyki niewolnicze czyniły i czynią niewolników własnością tych, którzy ich posiadają, i pozwalają właścicielom robić z niewolnikami, co się im podoba. Biblijne przepisy ściśle regulowały zjawisko niewolnictwa. Niewola została ograniczona do sześciu lat (zob. Wj 21,1-2 i Jr 34,8-22), a w siódmym roku wszyscy niewolnicy mieli być wyzwoleni, o ile nie zechcieli pozostać i nadal służyć swemu panu. Ponadto panowie niewolników musieli im zapewnić odpoczynek każdego siódmego dnia tygodnia (zob. Wj 20,9-10) oraz zatroszczyć się o zaspokojenie ich podstawowych potrzeb.

Choć w większej części świata nieludzka instytucja niewolnictwa dającego właścicielom nieograniczone prawo dysponowania życiem niewolników została obalona, to jednak jakie jej przejawy nadal występują i co możemy uczynić, nawet mając dość ograniczone możliwości, by walczyć przeciwko tym przejawom?

³¹ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 223.

W swoim miłosierdziu Bóg nauczył sędziów, jak mają postępować z ludźmi w różnych sytuacjach w kwestii prawa własności. Podanych zostało szereg przypadków wraz ze wskazaniem, co zrobić, gdy na przykład byk zaatakuje byka sąsiada, gdy ktoś ukradnie zwierzę domowe i sprzedaje je, gdy zwierzę wyrządzi szkodę na polu sąsiada, gdy ktoś pożyczy jakiś przedmiot, a ten zostanie mu skradziony, gdy ktoś wynajmie zwierzę, a to zostanie okaleczone lub padnie (zob. Wj 21,33-22,15).

Przeczytaj Wj 22,16-23,9. Jakie kwestie zostały opisane przy pomocy tych przepisów i w jaki sposób?

Przepisy prawa Bożego obejmowały szereg zagadnień. Istniały konkretne regulacje zabraniające poniżania i upokarzania ludzi. Bóg nie życzył sobie żadnego wyzysku wśród swojego ludu. W swoim miłosierdziu Bóg koryguje grzeszne skłonności ludzkiego serca i powstrzymuje naturalne złe skłonności ludzi. Społeczeństwo musi być chronione, zło — eliminowane, a dobre wzajemne relacje między ludźmi — rozwijane. Sprawiedliwość i miłość muszą kierować postępowaniem ludzi we wszystkich sprawach.

Przeczytaj Wj 23,10-19. Jakie ważne kwestie zostały poruszone w tych przepisach?

Soboty i święta były okazją do oddawania czci Bogu, przypominały o ważnych wydarzeniach w historii zbawienia oraz zapowiadały je. Nabożeństwo zostało dość szczegółowo opisane, gdyż stanowiło teologiczną bazę innych rodzajów aktywności. Sobota została ustanowiona już przy stworzeniu (zob. Rdz 2,2-3 i Wj 20,8-11), ale została też powiązana z wyzwoleniem i odkupieniem Izraelitów (zob. Pwt 5,12-15), a więc w mocny sposób wskazuje na oddawanie czci Bogu jako naszemu Stwórcy, Odkupicielowi i Panu (zob. Mk 2,27-28).

Pan ustanowił trzy podstawowe doroczne święta, w których Izraelici mieli obowiązek uczestniczyć:

1. Paschę, czyli Święto Przaśników wiosną, zazwyczaj między połową marca a połową kwietnia.

2. Pięćdziesiątnicę, czyli Święto Żniw (albo Święto Tygodni), przypadającą siedem tygodni po Passze, a więc rozpoczynającą się pięćdziesiątego dnia po Passze.

3. Święto Namiotów (albo Szałasów), czyli Święto Zbiorów przypadające jesienią, zazwyczaj między połową września a połową października (zob. także Wj 34,18-26; Kpł 23,4-44; Lb 28,16-30,1; Pwt 16,1-16).

Przeczytaj Wj 23,20-33. Jakich metod pragnął użyć Bóg w celu opanowania Ziemi Obiecanej?

Nie było intencją Boga, by Izraelici walczyli o nowe terytorium. Miało im ono zostać oddane. Zostało ono obiecane Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi i miało być postrzegane jako szczególny dar Boga dla Izraela.

Wzorzec zajęcia Ziemi Obiecanej został ukazany podczas przejścia przez Morze Czerwone. Bóg walczył za swój lud i dał Hebrajczykom zupełne zwycięstwo nad tymi, którzy zamierzali dokonać ich zagłady (zob. Wj 14,13-14). Egipcjanie zostali pokonani dzięki nadzwyczajnej interwencji Pana. Podobnie w czasach asyryjskich najazdów Bóg pokonał wielką oraz dobrze uzbrojoną i wyszkoloną armię bez potrzeby uczestniczenia Izraelitów w walce. Bóg dał im zwycięstwo, bo król Hiskiasz uwierzył zapewnieniu Boga danego mu przez proroka Izajasza (zob. 2 Krl 19,35 i Iz 37,36).

Bóg powiedział Abrahamowi, że Ziemia Obiecana nie zostanie natychmiast dana jego potomkom, ale dopiero po upływie czterystu lat (zob. Rdz 15,13-16). Dlaczego? Otóż związane to było ze znikczeniem mieszkańców Kanaanu. Bóg miłosiernie działał na rzecz tych ludzi i dał im łaskawie czas, by mogli przyjść do skruchy. Jednak oni trwali w buncie przeciwko Bogu i Jego wartościom, a gdy dopełnili miary swojej nikczemności, Bóg postanowił oddać ich terytorium Hebrajczykom jako ich nową ojczyznę.

Ponadto Bóg obiecał, że wypędzi bezbożne narody przed Izraelitami przy pomocy dwóch niezwykłych, ale skutecznych metod: (1) zsyłając przerażenie i lęk na bezbożnych oraz (2) przy pomocy szerszeni, które miały zmusić ludzi do odejścia. Gdy tylko Izraelici zjawiliby się na nowych terytoriach, ich wrogowie mieli opuścić swoje siedziby, uciekając w popłochu (zob. Wj 23,27-28).

Kluczową rolę w zajęciu Ziemi Obiecanej miał odgrywać Anioł Boży. Tym posłańcem był sam Chrystus, który prowadził Izraelitów, chronił ich i miał im oddać na własność Kanaan. W słupie obłoku w dzień i słupie ognia w nocy towarzyszył im na pustyni. Izraelici mieli pilnie zważać na Niego i słuchać Go jako mającego boski autorytet (zob. Wj 23,21). Przeciwdziałanie się woli Boga i niewiara w Jego kierownictwo przyczyniały się do ich licznych problemów w drodze do Ziemi Obiecanej i podczas jej zajmowania.

Czego uczy nas o łasce Bożej, ale także o granicach tej łaski wobec tych, którzy ją odrzucają, to że Bóg dał poganom całe wieki, by mogli zmienić swoje postępowanie?

Przeczytaj Mt 5,38-48. Jak Jezus interpretował prawo odwetu? Jak dzisiaj powinniśmy je stosować?

W *Kazaniu na górze* Jezus zacytował dobrze znane Jego słuchaczom fragmenty ze *Starego Testamentu*. Jednak zinterpretował je inaczej, niż czynili to ówcześni nauczyciele stosujący wykładnię, która przez wieki znacząco odeszła od tego, co było pierwotnym celem prawa. Ludzka tradycja nie tylko zatarła zrozumienie celu Słowa Bożego, ale w niektórych przypadkach (na przykład przepisach dotyczących świętowania soboty wypaczających Boże przykazanie) wręcz odwróciła jego zamierzone znaczenie. W swoim nauczaniu Jezus przywracał pierwotne znaczenie prawa Bożego.

Na Górze Błogosławienia, kierując swoich słuchaczy ku pierwotnej intencji i znaczeniu tekstu biblijnego, Jezus starał się naprawić niewłaściwe interpretacje.

Tekst z Wj 21,24, mówiący o zasadzie: „Okno za okno, ząb za ząb”, który został zacytowany w Mt 5,38-39: „Słyszeliście, iż powiedziano (...). A Ja wam powiadam (...)”, odnosi się do *lex talionis*, czyli prawa talionu/odwetu. Werset ten został użyty także w innych fragmentach *Biblii* (zob. Kpł 24,20 i Pwt 19,21).

Pierwotną intencją przyświecającą temu przepisowi prawa było niedopuszczenie do prywatnej zemsty. Przepis ten wykluczał krwawe spory czy wywieranie pomsty bez wcześniejszego zbadania sprawy. Szkody miały być oszacowane przez sędziów, których zadaniem było wyznaczenie wysokości finansowego odszkodowania i dopilnowanie, by zostało ono uiszczone. Ta praktyka miała powstrzymać ludzi od brania sprawiedliwości w swoje własne ręce. Sprawiedliwość miała być wymierzana, ale zgodnie z prawem Bożym.

Jezus Chrystus, który nadał te przepisy społeczne Izraelitom za pośrednictwem Mojżesza, znał cel tego prawa, a zatem mógł je zastosować w obiektywny sposób, zgodnie z pierwotną intencją. Przepis ten umożliwił wymierzenie sprawiedliwości, a jednocześnie pojednanie i przywrócenie spokoju.

Można przyjąć, że w pewnym sensie sprawiedliwość domaga się jakiegoś rodzaju odpłaty. Właściwe zastosowanie tego przepisu prawa było, jak się wydaje, próbą znalezienia równowagi między sprawiedliwością a zemstą.

Jak świadomość faktu, iż pewnego dnia sprawiedliwość zatriumfuje, pomaga ci uporać się z całą niesprawiedliwością, jaką dostrzegamy we współczesnym świecie?

„Najmilsi! Nie mścicie się sami, ale pozostawcie to gniewowi Bożemu, albowiem napisano: Pomsta do mnie należy, Ja odpłacę, mówi Pan” (Rz 12,19; zob. także Pwt 32,35). Jaka obietnica i jakie przykazanie są zawarte w tych wersetach i jak ściśle są one ze sobą powiązane?

Póki Pan nie zaprowadzi sprawiedliwości, której tak brakuje na tym świecie, obowiązkiem sędziów w starożytnym Izraelu było stosowanie prawa i wymierzanie kary winowajcom. Jednak wyrok zawsze musiał być poprzedzony zbadaniem dowodów. Problem w tym, że nauczyciele prawa w czasach Chrystusa stosowali to prawo w sposób otwierający drogę do prywatnej zemsty. Czyniąc to, wyrwali zasadę prawa z jej kontekstu i tracili z oczu jej pierwotny cel. Wskutek tego bronili czegoś, czego prawo zakazywało.

Przeczytaj Mt 6,4,6; 16,27; Łk 6,23; 2 Tm 4,8. Co wersety te mówią nam o tym, jak Jezus postrzegał zasady nagradzania i karania?

Jezus nie był przeciwny zasadzie nagradzania i karania. Sprawiedliwość jest oparta na zasadach, więc są one ważną częścią życia. Jednak nikt nie powinien samowolnie brać na siebie roli sędziego, prokuratora i kata. W takiej sytuacji łatwo dochodziłoby do wypaczania sprawiedliwości! Nie do nas należy odpłacać za doznane krzywdy. Jeśli zachodzi konieczność odniesienia się od jakichś przejawów zła, musi to zostać dokonane przez obiektywny sąd. Sądzenie należy zostawić sędziom.

W tym kontekście Jezus wzywa nas, byśmy byli doskonali, jak nasz Ojciec w niebie jest doskonały. Jak możemy być doskonali, tak jak sam Bóg? Niesamolubna miłość jest nadrzędną cechą Boga. On uczy swoich wyznawców, jak miłować nieprzyjaciół i modlić się za tych, którzy ich prześladują. Prawdziwa doskonałość to miłowanie, przebaczenie i okazywanie miłosierdzia (zob. Łk 6,36), nawet tym, którzy na to nie zasługują. Ta zasada i działania, do których ona prowadzi, jest tym, co stanowi istotę odzwierciedlania charakteru Boga.

W jaki sposób dzień po dniu możemy się uczyć miłować w sposób, w jaki zostało nam to nakazane? Dlaczego zawsze obejmuje to śmierć dla własnego ja?

DO DALSZEGO STUDIUM

Ponieważ żyjemy na terytorium wroga, nic dziwnego, że w realnym życiu możemy cierpieć wskutek jego zręcznych i zwodniczych machinacji. Kto z nas nie doznał cierpienia z powodu grzechu i grzesznego, upadłego świata, w którym żyjemy? Niestety, taka jest obecnie rzeczywistość naszego życia. Jednak Bóg daje nam moc, byśmy mogli to znieść.

„Nasz drogi Zbawiciel pośle pomoc dokładnie wtedy, gdy będziemy jej potrzebowali. Droga do nieba została uświęcona śladami Jego stóp. Każdy krzyż, do dźwignia którego zostaliśmy powołani, On niósł przed nami. Pan pozwala, aby zmagania przygotowały nas do pokoju. Czas utrapienia to straszliwe doświadczenie dla ludu Bożego; jest to jednak czas na to, aby każdy, kto naprawdę wierzy, patrzył wzwyż i żeby jego wiara mogła dostrzec otaczającą go tęczę obietnicy”³².

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Ludzie przez wieki usiłowali zrozumieć, dlaczego Pan polecił wypędzić, a czasami nawet zgładzić pogańskie narody zamieszkujące Ziemię Obiecaną. Nie jest to łatwa kwestia. W jaki sposób świadomość, iż miłość Boga wymaga także okazywania sprawiedliwości, pomaga nam uwierzyć, że te wydarzenia były nie tylko przejawem sprawiedliwości Boga, ale także Jego miłości?

2. Zastanów się, dlaczego zaraz po słowach dotyczących miłowania bliźnich, w tym nawet naszych nieprzyjaciół i tych, którzy nas nienawidzą, Jezus dodał: „Bądźcie wy tedy doskonali, jak Ojciec wasz niebieski doskonały jest” (Mt 5,48)? Dlaczego Jezus wypowiedział te słowa w takim kontekście? Co chciał nam w ten sposób powiedzieć nie tylko o byciu doskonałym, ale wręcz tak doskonałym, jak nasz Ojciec w niebie?

3. Apostoł Paweł miał pozytywne oraz pełne szacunku nastawienie do prawa Bożego i jego funkcji, ale był zdecydowanym przeciwnikiem jego błędnego stosowania. Co znaczy jego stwierdzenie: „Nie znajdujecie się już pod Prawem, lecz pod łaską” (Rz 6,14 BKR)? W jaki sposób może dochodzić do błędnego stosowania prawa Bożego?

4. Na czym polega różnica między sprawiedliwością a zemstą? Czy są to zupełnie inne koncepcje, czy jedynie różne przejawy tej samej idei? Jak możemy się upewnić, że nasze pragnienie sprawiedliwości nie jest w rzeczywistości pragnieniem zemsty?

³² Ellen G. White, *Wielki bój*, Warszawa 2019, s. 381. Przeczytaj także drugą połowę rozdziału *Nadanie prawa Izraelowi*, w: *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 223-226.